OBSERVATORUL LEGISLATIV AL UE

EPICENTER
European Policy Information Center

OMNIBUSUL DIGITAL AL UE

Reguli mai simple, aceeași greutate a reglementărilor

5 noiembrie 2025

AUTORI:
Antonios Nestoras
Chris Mantas

IES EUROPE

ies-europe.ro

Observatorul legislativ al UE

EPICENTER
European Policy Information Center

Omnibusul digital al UE:
Reguli mai simple, aceeași greutate a reglementărilor

Dr. Antonios Nestoras
Fondator și CEO, Consiliul European pentru Inovare în Politici Publice

Dr. Chris Mantas
Cercetător, Centrul pentru Studii Liberale (KEFIM)

5 noiembrie 2025

Rezumat

- Digital Omnibus este un exercițiu de consolidare a reglementărilor, nu o inițiativă de dereglementare. Acesta vizează simplificarea mecanismului de guvernanță digitală al UE, nu reducerea domeniului său de aplicare sau a strictețiisale.
- Simplificarea nu echivalează cu dereglementarea. Digital Omnibus modifică modul în care funcționează regulile; nu examinează dacă acestea sunt justificate. Întreprinderile vor avea de-a face cu mai puține fricțiuni administrative, dar nu vor beneficia de o relaxare reală a cerințelor de conformitate.
- Inițiativa se concentrează pe eficiența raportării, claritatea juridică și interoperabilitatea, mai degrabă decât pe libertatea pieței. Toate obligațiile de reglementare rămân neschimbate, inclusiv cele prevăzute în Regulamentul privind inteligența artificială, Directiva privind securitatea rețelelor și a informațiilor (actualizată), Regulamentul privind reziliența operațională digitală și normele privind datele. Rezultatul este un cadru mai clar și mai coerent, care continuă să reglementeze la fel de mult ca înainte. Acesta reflectă abordarea procedural liberală, dar conservatoare din punct de vedere substanțial a UE în ceea ce privește reglementarea digitală. Creșterea competitivității va fi marginală, cu excepția cazului în care UE abordează și intensitatea și proporționalitatea reglementării.
- Evaluarea grupului de experți al Observatorului legislativ al UE a caracterizat Digital Omnibus ca un amestec de politici liberale și neliberale, majoritatea dintre acestea situându-se în mijlocul spectrului (scor mediu de 6,55/10, unde 0 = reglementare completă și 10 = dereglementare completă).

Cuprins

REZUMAT 1

CUPRINS 2

DESPRE AUTORI 3

DESPRE EPICENTER 3

INTRODUCERE 4

EVALUAREA PACHETULUI DIGITAL REALIZATĂ DE OBSERVATORUL LEGISLATIV AL UE 4

PARTEA BUNĂ, PARTEA REA ȘI PARTEA URÂTĂ A PACHETULUI DIGITAL 6

CAZUL ROMÂNIEI: TERMENUL DE 6 ORE ȘI DIGITALIZAREA SCĂZUTĂ A IMM-URILOR 7

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI DE POLITICI PUBLICE 7

NOTĂ METODOLOGICĂ 9

GRUPUL NOSTRU DE EXPERȚI 10

REFERINȚE 10

Despre autori

Dr. Antonios Nestoras este un gânditor recunoscut la nivelul UE, care contribuie cu idei la intersecția dintre securitate, tehnologie și strategie industrială. Cu aproape două decenii de experiență în mediul academic, în grupuri de reflecție și în administrația publică, el este o voce importantă în elaborarea politicilor europene și a publicat numeroase articole în publicații precum Financial Times, Politico și Euronews. Este directorul fondator al Consiliului European pentru Inovare în Politici Publice, un grup de reflecție cu sediul la Bruxelles care promovează inovarea în politicile publice pentru o Europă competitivă și durabilă. Deține un dublu doctorat în științe sociale și politice de la Vrije Universiteit Brussel și Universitatea din Anvers.

Dr. Christos Mantas este cercetător invitat la Departamentul de Științe Politice și Relații Internaționale al Universității din Peloponez. Deține un doctorat în studii sociale de la Universitatea din Leicester și lucrează ca lector la Metropolitan College. Este, de asemenea, cercetător la Centrul pentru Studii Liberale (KEFiM) și a participat la activitățile de cercetare ale Forumului Liberal European și ale unor organizații similare. Activitatea sa de cercetare include peste 30 de publicații care acoperă subiecte precum sustenabilitatea, comportamentul organizațional și politica publică. În special, este un colaborator cheie al Indicelui anual de eficacitate municipală al KEFiM. Recent, a lansat un nou proiect de cercetare axat pe comunitățile grecești din nordul Azovului, în Ucraina.

Despre EPICENTER

EPICENTER, Centrul European de Informare Politică, este o inițiativă independentă a douăsprezece think tank-uri de top din întreaga Europă. Scopul său este să informeze dezbaterea politică europeană și să promoveze principiile unei societăți libere, reunind expertiza membrilor săi.

EPICENTER este format din Centrul pentru Studii Politice (Danemarca), Forumul pentru Dezvoltare Civilă (Polonia), Fundalib (Spania), Institutul Economic Molinari (Franța), Institutul pentru Afaceri Economice (Regatul Unit), Institutul de Studii Economice și Sociale (Slovacia), Institutul pentru Studii de Piață (Bulgaria), Istituto Bruno Leoni (Italia), KEFiM (Grecia), Institutul Lituanian pentru Piața Liberă, Prometheus (Germania) și Timbro (Suedia). La fel ca membrii săi, EPICENTER este independent din punct de vedere politic și nu acceptă finanțare din bani publici.

Introducere

Pachetul digital (Digital Omnibus) face parte din agenda Comisiei Europene privind simplificarea și competitivitatea și este conceput pentru a face legislația digitală a UE mai coerentă și mai puțin împovărătoare din punct de vedere administrativ. Acesta constituie aspectul digital al inițiativei Programul de adecvare și performanță a reglementării/Omnibus, care vizează modernizarea legislației UE și simplificarea conformității fără a submina garanțiile esențiale în materie de protecție a datelor, securitate cibernetică și inteligență artificială.

Mai precis, Digital Omnibus face parte din agenda mai amplă a Comisiei de simplificare a normelor UE și de consolidare a competitivității în cadrul pieței unice. Inițiativa se concentrează pe trei domenii principale:

1. Simplificarea normelor privind datele pentru a face consimțământul privind cookie-urile și urmărirea mai coerent și mai puțin împovărător pentru utilizatori
2. Armonizarea cerințelor de raportare în materie de securitate cibernetică din diferite acte legislative ale UE, cum ar fi Directiva privind securitatea rețelelor și a informațiilor (actualizată) (NIS2), Regulamentul privind reziliența operațională digitală (DORA) și Directiva privind reziliența entităților critice (CER)
3. Perfecționarea Regulamentului privind inteligența artificială (AI Act) pentru a asigura o mai bună aliniere tehnică și o punere în aplicare mai ușoară odată ce aceasta va intra în vigoare

Scopul său este de a revizui și de a simplifica reglementările digitale care acoperă domenii precum datele, securitatea cibernetică, IA și conformitatea produselor digitale, în vederea reducerii sarcinilor administrative și a duplicării (procedurilor și cerințelor) pentru întreprinderi, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) și întreprinderile cu capitalizare medie. Mai precis, se urmărește simplificarea cerințelor de raportare a incidentelor și a încălcărilor de date în cadrul cadrelor juridice care se suprapun, clarificarea normelor privind cookie-urile și accesul la date pentru modelele de afaceri inovatoare și asigurarea faptului că normele adoptate recent, cum ar fi Regulamentul privind IA, sunt aplicate într-un mod previzibil, proporțional și favorabil inovării. Prin aceasta, Comisia speră să reducă „greutatea” reglementărilor asupra întreprinderilor care operează în spațiul digital, să sprijine creșterea și investițiile și să reducă sarcinile administrative cu cel puțin 25% pentru toate întreprinderile (și cu 35% pentru IMM-uri) până la sfârșitul mandatului său actual.

În ansamblu, obiectivele sale sunt următoarele:

- Simplificarea și clarificarea normelor care au devenit excesiv de complexe sau incoerente
- Reducerea birocrației și a costurilor de conformitate, în special pentru IMM-uri
- Modernizarea cerințelor pentru a se adapta realităților tehnologice actuale
- Îmbunătățirea coerenței între cadrele privind datele, securitatea cibernetică și IA

Scopul final al acestui demers este de a asigura standarde ridicate de protecție a consumatorilor, a datelor și a securității cibernetice. Inițiativa se concentrează pe trei domenii principale de politică:

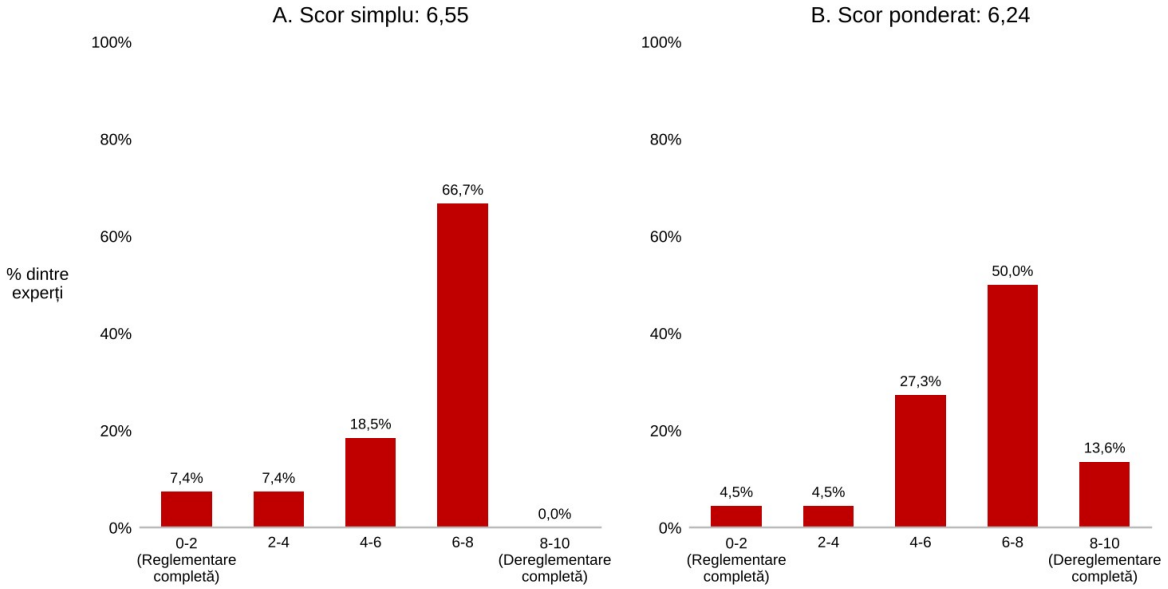
- Legislația privind datele, pentru a simplifica regulile privind cookie-urile și urmărirea, în vederea uniformizării consimțământului și a reducerii oboselii legate de conformitate
- Securitatea cibernetică, pentru a armoniza obligațiile de raportare a incidentelor în cadrul NIS2, DORA și CER
- Regulamentul privind IA, pentru a introduce îmbunătățiri tehnice în vederea sporirii interoperabilității și a punerii în aplicare odată ce regulamentul va intra în vigoare

Evaluarea pachetului digital realizată de Observatorul legislativ al UE

Evaluarea pachetului digital (Digital Omnibus) realizată de grupul de experți indică o poziție favorabilă dereglementării, deși unii experți au perceput-o ca având componente antiliberale. Scorul mediu este de 6,55 din 10 (unde 0 = reglementare completă și 10 = dereglementare completă; a se vedea figura 1A).

Scorul ponderat[1] este de 6,24/10, indicând o orientare puțin mai puțin liberală, dar totuși proliberală, potrivit experților care au fost mai încrezători în răspunsurile lor (figura 1B).

Figura 1. Procentaje ale scorurilor și scoruri medii în evaluarea pachetului digital de către Observatorul legislativ al UE

Note: A: Media simplă nu ține cont de nivelurile de încredere ale experților și de armonizarea răspunsurilor pe scala reglementare-dereglementare; N = 22. B: Media ponderată ține cont atât de nivelurile de încredere ale experților, cât și de armonizarea răspunsurilor pe scala reglementare-dereglementare; N = 22.

Sursa: Analiza autorilor

Deviația standard destul de mare a răspunsurilor (mai mult de 1,5 puncte) relevă amploarea dezacordului dintre membrii grupului. Experții care au considerat că Digital Omnibus are o poziție proliberală au considerat că acesta reprezintă un pas pozitiv către simplificarea peisajului legislativ digital al UE, întrucât pachetul intenționează să reducă sarcinile de conformitate, în special pentru IMM-uri, și să elimine obligațiile care se suprapun sau sunt redundante, în special în domenii precum raportarea privind securitatea cibernetică, consimțământul pentru cookie-uri și guvernanța datelor. Mai mulți experți au remarcat că inițiativa restructurează relația dintre legile existente (inclusiv Regulamentul privind IA, Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) și Serviciile de identificare electronică, autentificare și încredere), fără a elimina protecțiile esențiale ale consumatorilor. Aceștia au perceput acest lucru ca o resetare pragmatică a normelor digitale care ar putea promova inovarea, competitivitatea, interoperabilitatea transfrontalieră și eficiența administrativă, fără a slăbi în mod fundamental măsurile de protecție. Majoritatea experților au considerat inițiativa ca fiind un efort proliberal menit să reducă sarcinile administrative, fragmentarea juridică și costurile de conformitate, în special pentru IMM-uri. Grupul de experți consideră că inițiativa este pe calea cea bună pentru a răspunde preocupărilor europenilor și ale întreprinderilor din UE cu privire la utilizarea și adaptarea IA, precum și la problemele legate de datele private și securitatea acestora. Cu toate acestea, ei consideră că există încă mult spațiu de îmbunătățire, precum și un risc de abuz al unor libertăți individuale, așa cum se explică în paragraful următor.

O minoritate de experți și-au exprimat îngrijorarea cu privire la anumite elemente antiliberale, în special introducerea portofelului digital european de identitate. Aceștia au susținut că acest lucru ar putea deschide calea către o supraveghere sporită din partea statului și un control centralizat al datelor cu caracter personal. Deși inițiativa este prezentată ca o îmbunătățire a ușurinței în utilizare, criticii susțin că aceasta nu beneficiază de un sprijin public convingător și prezintă riscuri pe termen lung pentru viața privată și autonomia individuală, cu potențiale consecințe antiliberale. Pentru acești experți, pachetul se apropie de o supraveghere centralizată sub pretextul comodității digitale, ridicând semnale de alarmă cu privire la depășirea atribuțiilor statului și erodarea principiilor democratice liberale. Opiniile experților din mijlocul scalei

[1] Media ponderată ține cont atât de nivelurile de încredere ale experților, cât și de armonizarea răspunsurilor pe scala reglementare-dereglementare. Pentru mai multe detalii, a se vedea nota metodologică de la sfârșitul acestui document.

au recunoscut beneficiile simplificării și raționalizării, dar au subliniat lipsa de detalii din propunere și au pus la îndoială posibilitatea unei dereglementări reale. Mai mulți experți au susținut că reforma reprezintă mai degrabă o resetare a reglementării decât o revenire la situația anterioară, deoarece urmărește să clarifice și să simplifice cadrul UE existent pentru transformarea digitală, în loc să îl desființeze. În plus, unele răspunsuri indică ambiguități în punerea în aplicare, în special în ceea ce privește alinierea Regulamentului privind IA și a GDPR, și sugerează că simplificarea ar putea duce la obligații uniforme mai stricte, mai degrabă decât la o adevărată relaxare a reglementării. Pachetul pare a fi o inițiativă bine intenționată, dar incompletă și potențial contradictorie, al cărei impact real va depinde de forma sa finală și de punerea în aplicare.

Partea bună, partea rea și partea urâtă a pachetului digital

Regulamentul omnibus digital poate fi interpretat ca o manifestare a angajamentului UE față de liberalizarea pieței, eficiența reglementării și autonomia individuală în cadrul pieței unice digitale.

Prin încercarea de armonizare printr-un singur act normativ, inițiativa vizează asigurarea unor condiții de concurență echitabile în toate statele membre, facilitând astfel concurența și inovarea fără a impune sarcini administrative excesive. Accentul pus pe simplificare și coerență reflectă o tendință către proporționalitatea reglementării, adică asigurarea faptului că obligațiile legale nu sunt mai restrictive decât este necesar pentru atingerea obiectivelor politice legitime, cum ar fi protecția consumatorilor sau securitatea cibernetică. În plus, faptul că inițiativa se bazează pe un regulament și nu pe o directivă semnifică o preferință pentru claritate și eficiență juridică, precum și pentru minimizarea puterii discreționare a autorităților naționale și protejarea împotriva denaturărilor protecționiste sau intervenționiste în cadrul pieței interne. Cu toate acestea, deși Comisia încadrează inițiativa în eforturile sale de a spori competitivitatea, simplificarea nu echivalează cu dereglementarea. Prin urmare, Digital Omnibus ar trebui înțeles ca un exercițiu de consolidare a reglementării, mai degrabă decât ca o liberalizare a regulilor digitale europene. Digital Omnibus lasă intact cadrul de reglementare substanțial. Acesta modifică modul în care sunt administrate obligațiile, dar nu examinează dacă acestea sunt necesare sau proporționale.

Principalele sale realizări vor fi probabil următoarele:

- Raportare simplificată: crearea de canale armonizate va reduce duplicarea raportărilor.
- Interoperabilitate îmbunătățită: cadrele privind datele, IA și securitatea cibernetică vor fi aliniate pentru a evita suprapunerile.
- Mai multă siguranță juridică: se vor furniza orientări mai clare cu privire la obligațiile de conformitate.
- Eficiență administrativă: autoritățile de reglementare și întreprinderile vor putea gestiona mai eficient normele existente.
- Norme mai simple și mai coerente: mai multe legi digitale existente vor fi reunite într-un singur cadru, reducând complexitatea și facilitând înțelegerea și aplicarea legislației digitale a UE.
- Operațiuni transfrontaliere mai ușoare: cu norme armonizate în toate statele membre, întreprinderile vor putea opera mai ușor în întreaga UE, fără a fi nevoite să îndeplinească cerințe naționale diferite.
- Mai multă transparență și responsabilitate: procedurile și raportarea standardizate vor promova o supraveghere mai clară și o încredere mai puternică între UE, întreprinderi și cetățeni.
- O mai bună utilizare a datelor pentru elaborarea politicilor: îmbunătățirea colectării și comparării datelor va permite instituțiilor UE să elaboreze și să adapteze politicile digitale pe baza unor dovezi reale.
- Influență globală mai puternică: prin stabilirea unor standarde digitale coerente, UE își va consolida rolul și influența la nivel mondial în elaborarea reglementărilor digitale internaționale, protejându-și în același timp interesele față de concurenți, în special China.

În esență, Digital Omnibus reduce fricțiunile, dar nu și reglementarea. Acesta vizează să faciliteze și să sporească transparența transformării digitale, protejând astfel consumatorii și întreprinderile din UE. Acesta urmărește să ofere răspunsuri la întrebarea ce se va întâmpla odată cu expansiunea rapidă a IA și a altor tehnologii de ultimă generație. Acesta facilitează o mai bună guvernanță a reglementării, mai degrabă decât să propună măsuri de dereglementare. Ca atare, exercițiul rămâne liberal din punct de vedere procedural,

dar conservator din punct de vedere substanțial, un semn al culturii de reglementare prudente și averse la risc a Europei în domeniul digital.

Cazul României: termenul de 6 ore și digitalizarea scăzută a IMM-urilor

România a transpus Directiva NIS2 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 155 din 30 decembrie 2024, aprobată cu modificări prin Legea nr. 124/2025. Normele de aplicare, ordinele 1/2025 și 2/2025 ale Directoratului Național de Securitate Cibernetică (DNSC), au fost publicate abia pe 20 august 2025, iar entitățile vizate au avut termen până la 22 septembrie 2025 pentru înregistrare. Pentru entitățile esențiale, amenzile pot ajunge la 10 milioane de euro sau 2% din cifra de afaceri mondială. Prima amendă pentru nerespectarea obligației de notificare, de 50.000 de lei, aplicată pe 29 septembrie 2026, nu a vizat însă o firmă, ci un organ de specialitate al administrației publice centrale.[2]

Un incident cibernetic semnificativ care implică și date personale declanșează două proceduri paralele. Potrivit art. 15 din OUG 155/2024, entitatea trimite echipei naționale de răspuns la incidente, prin platforma PNRISC, o avertizare timpurie în 24 de ore, o notificare în 72 de ore și un raport final în cel mult o lună. Separat, art. 33 din GDPR o obligă să notifice în 72 de ore Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP), care a primit în 2025 un număr de 205 notificări de încălcare a securității datelor și a aplicat 105 amenzi, în total 2.565.020 de lei. În plus, art. 15 alin. (3) din ordonanță impune un termen de cel mult 6 ore pentru informațiile care permit constatarea unui impact transfrontalier, termen pe care art. 23 din Directiva NIS2 nu îl conține.[3] Este exact puterea discreționară națională pe care briefingul o asociază directivelor, spre deosebire de regulamente.

Propunerea Comisiei din 19 noiembrie 2025 răspunde doar parțial, printr-un mecanism unic de raportare a incidentelor și un termen de 96 de ore pentru notificarea către autoritate a încălcărilor de date. Un canal unic, cum cere și recomandarea 3 a briefingului, nu elimină însă termenele adăugate la nivel național și nici nu reduce volumul obligațiilor, în linie cu scorul de mijloc acordat de experți (6,55, respectiv 6,24 ponderat). Pentru firmele românești, problema este de substanță, nu de format: doar 44,3% dintre IMM-uri au cel puțin un nivel de bază de intensitate digitală, față de 71,4% în UE, iar România rămâne ultima din Uniune la competențele digitale de bază. Comisia însăși recomandă sprijinirea IMM-urilor pentru a adopta măsuri de securitate cibernetică eficiente și echilibrate și notează că potențialul TIC al țării ar beneficia de eliminarea obstacolelor legislative și administrative.[4]

Lecția pentru România este că simplificarea începe acasă. Fără să aștepte Bruxelles-ul, legiuitorul poate elimina termenele adăugate peste directivă și poate unifica raportarea către DNSC și ANSPDCP într-un singur formular; altfel, chiar și un omnibus reușit riscă să fie neutralizat de straturile naționale de reglementare.

Concluzii și recomandări de politici publice

Omnibusul digital este o măsură utilă, dar limitată. Îmbunătățește mecanismul de guvernanță digitală al UE fără a-i pune la îndoială volumul. Reglementările europene vor deveni mai clare și mai eficiente din punct de vedere administrativ, dar ecosistemul lor va rămâne dens și prescriptiv. Pentru a spori cu adevărat competitivitatea, următoarea fază ar trebui să abordeze profunzimea și proporționalitatea reglementării, nu doar formatul acesteia.

---

[2] Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 155/2024, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1332 din 31 decembrie 2024, aprobată cu modificări prin Legea nr. 124/2025 din 7 iulie 2025 (art. unic pct. 17, privind art. 60 alin. (2)), text consolidat Sintact (https://www.posta-romana.ro/cnpr-data/_editor/files/sintact-legea-124-2025-pentru-aprobarea-ordonantei%281%29.pdf); DNSC, comunicat de presă privind ordinele 1/2025 și 2/2025, 21 august 2025 (https://agerpres.ro/comunicate/2025/08/21/comunicat-de-presa---directoratul-national-de-securitate-cibernetica--1477633); Wolf Theiss, „Deadline approaches: NIS2 registration and risk evaluation in Romania", 2025 (https://www.wolftheiss.com/insights/deadline-approaches-nis2-registration-and-risk-evaluation-in-romania); Economica.net, „Prima amendă pentru nerespectarea obligației de notificare, anunțată de DNSC", 30 septembrie 2026 (https://www.economica.net/?p=981357).

[3] OUG nr. 155/2024, art. 15 alin. (1)-(3) și (7) (https://upt.ro/img/files/legislatie/2024/OUG_155_2024.pdf); Directiva (UE) 2022/2555 (NIS2), art. 23 (https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj/eng); ANSPDCP, Raportul de activitate aferent anului 2025, anunțat prin comunicatul din 14 septembrie 2026 (https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=3195).

[4] Comisia Europeană, Digital Decade Short Country Report 2026: Romania, COM(2026) 288 final, Anexa 2, Partea 23/27, 17 iunie 2026 (https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10476-2026-ADD-24/en/pdf); Parlamentul European, Legislative Observatory, procedura 2025/0360(COD), rezumatul propunerii Digital Omnibus din 19 noiembrie 2025 (https://oeil.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-document-summary/pdf?id=1866785).

Este important de menționat că, prin consolidarea normelor fragmentate și simplificarea procedurilor legate de gestionarea datelor, raportarea în materie de securitate cibernetică, consimțământul privind utilizarea cookie-urilor și identitatea digitală, propunerea aduce claritate, coerență și eficiență, atât de necesare. Întreprinderile, în special IMM-urile, vor beneficia de reducerea duplicării raportării și de o mai mare previzibilitate juridică. Cu toate acestea, după cum au observat mai mulți experți din cadrul grupului de experți, reforma mai degrabă perfecționează decât restrânge peisajul normativ al UE. Aceasta reorganizează straturile existente ale legislației fără a reduce greutatea lor globală, reflectând o tendință mai largă în elaborarea politicilor UE de a urmări armonizarea prin cadre suplimentare, mai degrabă decât prin moderație în reglementare. Pentru a spori cu adevărat competitivitatea și inovarea, următoarea fază a politicii digitale ar trebui să depășească ordinea structurală și să abordeze profunzimea, necesitatea și proporționalitatea normelor existente. O agendă de reformă semnificativă ar implica reevaluarea critică a mandatelor care se suprapun, asigurarea coerenței între instrumente precum GDPR, Regulamentul privind datele și Regulamentul privind IA, precum și integrarea flexibilității pentru experimentare și evoluție tehnologică, astfel încât sistemul european de guvernanță digitală să devină nu numai mai clar, ci și mai eficient, mai adaptabil și un adevărat catalizator al creșterii economice.

Privind în perspectivă, UE ar putea consolida orientarea liberală a Digital Omnibus prin promovarea în continuare a deschiderii, proporționalității și flexibilității în peisajul său de reglementare. O astfel de abordare ar pune accentul pe libertatea pieței și inovare, asigurând în același timp că normele rămân ușoare, bazate pe dovezi și adaptabile la schimbările tehnologice. Acest lucru ar putea implica adoptarea unei reglementări bazate pe principii, mai degrabă decât a unor standarde excesiv de prescriptive, și permiterea companiilor să îndeplinească obiectivele în moduri diverse și creative. UE ar putea, de asemenea, să extindă spațiile de testare în materie de reglementare (sandbox-uri) și mecanismele experimentale de guvernanță pentru a încuraja inovarea responsabilă în condiții controlate, în special pentru IMM-uri și start-up-uri. În plus, sporirea participării părților interesate (prin consultări transparente, coreglementare și o implicare mai puternică a societății civile și a rețelelor industriale) ar alinia guvernanța digitală cu valorile liberale ale pluralismului și responsabilității. În cele din urmă, prin promovarea recunoașterii reciproce și a cooperării internaționale în materie de reglementare, țările membre ale UE își pot consolida angajamentul față de piețele deschise și interoperabilitatea globală, asigurându-se că cadrul digital al UE rămâne competitiv, incluziv și ferm ancorat în principiile democratice liberale.

Formulăm următoarele recomandări:

1. **Trecerea de la simplificare la proporționalitate:** evaluarea dacă obligațiile de raportare existente produc valoare în raport cu costul lor, nu doar dacă sunt ușor de îndeplinit.
2. **Introducerea unor audituri periodice de reglementare:** revizuirea actelor digitale, cum ar fi Regulamentul privind IA, NIS2 și DORA, la fiecare trei până la cinci ani, din punctul de vedere al performanței și al necesității.
3. **Consolidarea interfețelor de supraveghere:** dezvoltarea unui portal unic de conformitate digitală la nivelul UE, care să integreze raportarea pentru legile privind datele, securitatea cibernetică și IA.
4. **Permiterea unor spații de reglementare experimentale:** crearea de sandbox-uri digitale care să acorde IMM-urilor flexibilitate temporară în materie de reglementare pentru a testa soluții inovatoare.
5. **Includerea simplificării în legislația viitoare:** încorporarea unor clauze de interoperabilitate și de prevenire a duplicării în etapa de elaborare a tuturor noilor legi digitale.
6. **Îmbunătățirea participării părților interesate:** asigurarea unei implicări mai active a părților interesate în toate etapele de proiectare și punere în aplicare a procesului de reglementare. Prin promovarea unui dialog deschis și participativ, UE poate reduce decalajul perceput între „birocrația de la Bruxelles” și ecosistemul pieței, consolidând astfel legitimitatea, îmbunătățind rezultatele reglementării și asigurând că guvernanța rămâne ușoară, proporțională și favorabilă inovării.
7. **Elaborarea de reglementări flexibile:** având în vedere ritmul constant al schimbărilor tehnologice, este esențial ca reglementările UE să rămână bazate pe dovezi și adaptabile. Cadrele de reglementare ar trebui concepute cu o flexibilitate încorporată pentru a se adapta tehnologiilor emergente și dinamicii pieței în continuă evoluție, fără a necesita revizuiri legislative continue. Prin fundamentarea elaborării politicilor pe dovezi empirice, evaluarea riscurilor și previziuni tehnologice, UE poate asigura că guvernanța digitală rămâne realistă, adaptată viitorului și favorabilă inovării, în loc să fie rigidă sau depășită.

Notă metodologică

Rezultatele evaluării Observatorului legislativ al UE sunt prezentate atât ca medie simplă, cât și ca medie ponderată, pentru a (a) calibra diferențele de percepție și prejudecățile experților pe scala reglementare-dereglementare, (b) ține seama de încrederea experților în domeniul lor de expertiză și (c) ține seama de măsura în care evaluarea se bazează pe cunoștințele expertului despre sectorul respectiv.

Acest proces a implicat trei etape principale:

1. Armonizarea percepțiilor și reducerea prejudecăților: experților li s-a cerut să evalueze 40 de scenarii ipotetice (vignete) în fiecare domeniu de politică publică (King et al. 2004; Pemstein et al. 2020), stabilind dacă politica respectivă se îndreaptă către mai multă reglementare (antiliberală) sau către mai multă dereglementare (proliberală). Pentru a asigura comparabilitatea între respondenți, am utilizat o scală standardizată de la 0 la 10, în care:
    - 0 = reglementare completă (poziție antiliberală)
    - 5 = nicio schimbare / status quo
    - 10 = dereglementare completă (poziție proliberală)

    Pentru a îmbunătăți acuratețea interpretării, au fost concepute vignete separate pentru opt domenii distincte de politică publică, în care liberalizarea poate lua forme diferite:

    1. Platforme digitale
    2. Mediu și emisii
    3. Politica comercială
    4. Politica comună în domeniul pescuitului
    5. Politica comercială comună
    6. Politica agricolă
    7. Piețele energiei
    8. Protecția consumatorilor

    Fiecare set de vignete a conținut cinci scenarii de politică publică imaginare, de la cele puternic reglementatoare la cele puternic liberalizatoare.[5] Acestea au servit drept repere, permițând standardizarea evaluărilor experților între domenii și în cadrul fiecărui domeniu.
2. Evaluarea experților: experții au evaluat reglementările UE folosind aceeași scală.
3. Nivelul de încredere al experților: pentru fiecare reglementare, experții și-au raportat nivelul de încredere în expertiza lor pe subiectul respectiv și măsura în care evaluarea lor s-a bazat pe această expertiză (ambele pe scala de la 0 la 10).

Scorul mediu ponderat final se calculează după cum urmează.

Procedura de recalibrare

Fie X_i evaluarea brută acordată de expertul i setului de vignete și fie Y evaluarea „adevărată”, prestabilită, a vignetelor. Pentru fiecare expert am estimat un model simplu de regresie liniară:

$$Y = a_i + b_i \cdot X_i$$

Coeficienții rezultați, a_i (interceptul) și b_i (panta), surprind modul idiosincratic în care expertul folosește scala de răspuns.

Ulterior, toate evaluările reale ale directivei furnizate de expertul i au fost ajustate astfel:

$$Y_{ij} = a_i + b_i \cdot X_{ij}$$

unde Y_{ij} este scorul de liberalizare standardizat atribuit de expertul i directivei j, iar X_{ij} este scorul brut inițial acordat acelei directive.

Ponderarea în funcție de încredere și expertiză

[5] Deși atribuirea scorurilor ideale este în mod necesar, într-o anumită măsură, subiectivă, ne propunem să rămânem în limitele consensului larg din domeniul politicilor publice, pentru a asigura o acceptabilitate largă și claritate analitică. Evaluările care se abat substanțial de la interpretările uzuale sunt revizuite și ajustate în consecință, pe baza feedbackului experților.

Pentru a integra autoevaluările experților privind nivelul lor de încredere, am aplicat evaluării fiecărui expert o ajustare calibrată, ponderată în funcție de încredere, astfel încât evaluările să nu fie distorsionate excesiv. Metodele tradiționale de ponderare liniară tind să penalizeze disproporționat scorurile cu încredere moderată, reducând semnificativ media evaluărilor. Am folosit această metodă de ponderare pentru a păstra semnalul de bază al evaluării, în special în cazul evaluărilor cu încredere moderată, recompensând în același timp încrederea mai mare și reducând, într-un mod controlat și proporțional, ponderea răspunsurilor nesigure.

Definim scorul de bază furnizat de expertul i ca:

$$S_i = \text{Intercept}_i + \text{Pantă}_i \cdot \text{Expertiză}_i$$

unde interceptul și panta sunt derivate din rezultatele vignetelor fiecărui participant, pentru a armoniza utilizarea scalei reglementare-dereglementare, iar expertiza este cunoașterea domeniului, autoevaluată pe o scală de la 0 la 10. Scorul ajustat (final) se calculează apoi astfel:

$$\hat{S}_i = S_i \cdot \left(1 + \alpha \cdot \frac{C_i - \overline{C}}{C_{max}}\right)$$

unde $C_i = C_i^{\text{politică}} + C_i^{\text{conținut}}$ este suma celor două evaluări ale încrederii expertului (fiecare pe o scală de la 0 la 10), $\overline{C} = 10$ este punctul neutru al scorului total de încredere (folosit ca referință), $C_{max} = 20$ este încrederea combinată maximă posibilă, iar α este un parametru care controlează sensibilitatea ajustării la încredere (de exemplu, α = 0,25).

Această ajustare asigură că, dacă $C_i = 10$, atunci $\hat{S}_i = S_i$ (nicio modificare); dacă $C_i > 10$, atunci $\hat{S}_i > S_i$ (ușoară ajustare în sus); iar dacă $C_i < 10$, atunci $\hat{S}_i < S_i$ (ușoară reducere).

Valoarea lui α determină cât de mult modifică încrederea scorul. În cazul nostru, am stabilit α = 0,25, astfel încât un răspuns cu încredere deplină ($C_i = 20$) este majorat cu 12,5%, iar unul cu încredere minimă ($C_i = 0$) este redus cu 12,5%. Se creează astfel o marjă de influență limitată, care evită extremele și păstrează diferențele relative.

Această metodă se inspiră din metodele de ponderare cu praguri flexibile descrise în literatura de specialitate privind evaluarea de către experți (de exemplu, Belton și Stewart 2002; Cooke 1991) și urmărește să respecte expertiza fără a permite ca un număr mic de respondenți foarte încrezători să influențeze disproporționat rezultatele agregate.

Grupul nostru de experți

Grupul de experți al Observatorului legislativ al UE cuprinde 34 de experți, din peste 25% dintre statele membre actuale ale UE. Majoritatea (62%) dețin un doctorat în domeniul lor de expertiză. Cei mai mulți (66,7%) lucrează ca cercetători sau consilieri de politici publice în think tank-uri, instituții guvernamentale sau organizații neguvernamentale, în timp ce unul din cinci (20,8%) ocupă poziții academice titulare sau în curs de titularizare, ca lectori, conferențiari sau profesori; restul experților (12,5%) sunt cercetători în instituții academice (inclusiv doctoranzi și cercetători postdoctorali). Două treimi dintre membrii grupului (66%) au peste opt ani de experiență profesională.

Referințe

Belton, V. și Stewart, T. J. (2002) *Multiple Criteria Decision Analysis: An Integrated Approach*. Boston: Springer US.

Cooke, R. M. (1991) *Experts in Uncertainty: Opinion and Subjective Probability in Science*. Oxford: Oxford University Press.

King, G., Murray, C. J. L., Salomon, J. A. și Tandon, A. (2004) Enhancing the validity and crosscultural comparability of measurement in survey research. *American Political Science Review* 98(1): 191-207.

Pemstein, D., Marquardt, K. L., Tzelgov, E., Wang, Y., Krusell, J., Miri, F. și Kinzel, L. (2020) The V-Dem Measurement Model: Latent variable analysis for cross-national and cross-temporal expertcoded data. V-

Dem Working Paper No. 2. Göteborg, Suedia: V-Dem Institute (https://www.vdem.net/documents/26/vdem_workingpaper_21.pdf).